

Od 1. 1. 2014 nový zákon o státním občanství ČR č. 186/2013 Sb., je podstatně podrobnější než dosavadní zákon č. 40/1993 Sb. o nabývání a pozbývání státního občanství ČR

Podstata institutu státního občanství se nemění. Státní občanství je i nadále svazkem mezi fyzickou osobou a českým státem. Státní občanství je z hlediska integrace cizinců nejvyšším pobytovým statutem, dávajícím jeho držiteli plná práva (zákon nezná žádné rozdíly mezi těmi, kdo státní občanství nabyli narozením a těmi, jimž bylo uděleno). Státní občanství je i nadále **nezrušitelné** (jedinou výjimkou je obnova řízení o udělení státního občanství nebo o prohlášení o státním občanství, pokud úřady do 3 let od získání státního občanství zjistí, že státní občanství uděleno být nemělo). **I nadále platí, že dítě, jehož jedním z rodičů je český občan (výjimka bude jen u nemanželských dětí otce - českého občana), získá napařád české občanství, a to přímo ze zákona,** bez ohledu na to, zda si vyřídí české doklady (ba i bez ohledu na to, zda o svém občanství ČR ví) a zda vedle českého občanství získá (např. po druhém rodičovi nebo z důvodu místa narození) ještě i občanství jiného státu. K získání státního občanství bude i nadále (až na drobné výjimky) třeba mít **nejprve trvalý pobyt v ČR.**

O udělení občanství (což je pouze jedna forma získání občanství) bude i nadále rozhodovat **Ministerstvo vnitra ČR a nebude na něj právní nárok.** I nadále se bude posuzovat celá řada aspektů cizincova života (ČR pravděpodobně i nadále zůstane jedním z nejpřísnějších států): zejména plnění právních povinností v celé řadě oblastí, transparentnost příjmů (na rozdíl od udělování trvalého pobytu zde nehraje roli, zda cizincovy příjmy dosahují určité výše, nýbrž pouze to, zda je věrohodné, že cizinec z jím udávaných příjmů je schopen vyžít), nezávislost na státní sociální podpoře nebo na systému pomoci v hmotné nouzi; i nadále bude Ministerstvo vnitra zřejmě posuzovat, zda se cizinec v minulosti nedopustil obcházení cizineckého zákona (např. fingované manželství aj.).

Zásadní změnou je, že cizinci se již před získáním občanství ČR nebudou muset zříkat svého dosavadního občanství (tj. budou moci mít dvojí popř. vícečetné státní občanství). České úřady se již nebudou nijak zajímat o to, zda cizinec bude mít vícero občanství (institut tzv. příslibu zcela odpadne).

Vedle institutu udělení státního občanství však nový zákon dává větší roli druhému způsobu nabytí státního občanství, tzv. prohlášení. **Prohlášení je zvýhodněným způsobem nabytí státního občanství, které cizinci dává právní nárok** (tj. pokud cizinec splňuje podmínky prohlášení, musí získat občanství, i kdyby byl zločinec) a v ČR se dosud uplatnil jen při řešení otázek spojených s rozpadem ČSFR (§ 18 a 18a, 18b a 18c zákona č. 40/1993 Sb.). Více informací k získání občanství prohlášením najdete [zde](#).

Na státní občanství budou mít nárok následující skupiny cizinců (viz §§ 31 až 36):

- Osoba, která pozbyla české nebo československé státní občanství před 1.1.2014 (vyjma Podkarpatské Rusi, sudetských Němců a občanů Slovenska), tj. např. ti, kdo v minulosti emigrovali z Československa nebo ti, kdo po roce 1993 nabyli občanství jiného státu a tak ztratili občanství ČR (jejich potomci ovšem nárok mít nebudou, ti budou muset žádat o udělení)
- Občan ČSFR, který nebyl ani občanem ČR ani občanem SR (někteří emigranti z doby před rokem 1969)

- Osoba, které byl neoprávněně vydán doklad prokazující občanství ČR (např. občanský průkaz, cestovní pas), pokud byla v dobré víře
- Přistěhovalci druhé generace, tj. cizinci, kteří jsou ve věku 18 až 21 let (starší cizinci budou smět prohlášení učinit jen po dobu roku 2014), mají trvalý pobyt, nejpozději od věku 10 let se až k datu prohlášení nejméně dvě třetiny této doby oprávněně zdržují v ČR a mají čistý trestní rejstřík (př. *sourozenci, občané Ruska, přicestovali do ČR za svým otcem v roce 2006 a získali trvalý pobyt, staršímu bylo 11 let a mladšímu bylo 9 let. V roce 2010 odcestovali se svým otcem zpět do Ruska (občas se vraceli) a do ČR se vrátili teprve koncem roku 2013. Starší nemá nárok na prohlášení, neboť v ČR pobývá teprve od věku 11 let. Ani mladší nemůže učinit prohlášení, poněvadž z celkem 8 let (2006 až 2014) byl celkem 3 roky mimo území ČR, takže nespĺňuje podmínku 2/3 faktického trvalého pobytu; pokud mladší sourozenec bude však nyní pobývat v ČR a počká do roku 2017, kdy mu bude 20 let, bude již mít nárok, neboť v roce 2017 bude celková doba jeho pobytu 11 let a z toho celých 8 let (tj. více než 2/3) bude trvat faktický pobyt v ČR).*
- **Dítě svěřené do náhradní péče, pokud v ČR pobývá legálně (i bez trvalého pobytu).**

Nemanželské děti otců – českých občanů s cizinkami

Jako doposud, narodí-li se (v ČR či v cizině) dítě ženě české občance nebo ženě – cizince, jejímž manželem je český občan, získá dítě automaticky české občanství (toto občanství neztratí ani tehdy, pokud by se ukázalo, že manžel-český občan, není biologickým otcem dítěte, popř. pokud by došlo k popření otcovství českým občanem.

U nemanželských dětí, tj. je-li matka dítěte svobodná nebo je-li matka provdána za cizince, avšak biologickým otcem dítěte je český občan, bude situace dle nového zákona složitější:

- určením otcovství občana ČR nabude české občanství dítě, pokud o otcovství dítěte rozhodl soud (občanství dítě nabude dnem právní moci rozhodnutí soudu)
- dnem souhlasného prohlášení rodičů (před soudem či před matričním úřadem) o otcovství občana ČR nabude občanství dítě, jehož matka má v ČR trvalý pobyt, jehož matka je občankou EU/EHP, nebo jehož matka nemá občanství žádného státu.
- dnem souhlasného prohlášení rodičů (před soudem či před matričním úřadem) o otcovství občana ČR nabude občanství dítě, jehož matka nespádá do žádné ze skupin ad ii.), pokud rodiče předložili matričnímu úřadu genetický test DNA.

V ostatních případech musí dítě, k němuž bylo otcovství občana ČR určeno souhlasným prohlášením rodičů, žádat Ministerstvo vnitra o udělení. § 28 nového zákona zná zjednodušenou proceduru, v níž se bude zkoumat pouze to, zda určení otcovství občana EU nebylo účelové.